

aljo cikotić

orijentalisti i hadis

Uvod

Pokušaji opovrgavanja *hadisa*¹ u periodu razvoja islamskog učenja i umanjivanja njegove vrijednosti kao drugog vjerskog izvora isčezli su krajem drugog ili najkasnije krajem trećeg stoljeća po Hidžri. Islamski svijet tokom sljedećih jedanaest stoljeća nije bio suočavan s ovakvim pojavama. Ozbiljnije interesovanje Zapada za islamski svijet iz više razloga oživjelo je ideju opovrgavanja vjerodostojnosti hadisa. Tokom XIX i početkom XX stoljeća hadis, kao posebna disciplina, u okviru raznih islamskih naučnih disciplina, privukao je posebnu pažnju orijentalista Zapada.²

Cilj ovoga rada jeste da ukratko ukaže na najznačajnije predstavnike orijentalista koji su se bavili izučavanjem hadisa, njihov stav i odnos prema hadisu kao i na doprinos orijentalizma izučavanju hadisa.

U radu sam se koristio izvorima koji su nastali u novije doba, jer se i problematika rada vezuje za posljednja stoljeća naše povijesti.

Važno je napomenuti i to da kraticu iza imena Poslanika, s.a.v.s., treba u potpunosti izgovarati (*sallallahu alejhi ve sellem*

¹ Hadis je ono što je Muhammed, s.a.v.s., rekao, uradio ili vidio da neko nešto čini, pa svojom šutnjom to odobrio i dotičnog ne opomenuo. U hadis spadaju i one vijesti koje govore o Poslanikovim, s.a.v.s., svojstvima, tj. o tome kakav je Poslanik, s.a.v.s., bio po svojim vanjskim i duševnim osobinama. (h. Mehmed Handžić, *Uvod u tefsirsku i hadisku nauku*, III izdanje, Sarajevo, 1972., str. 65.).

² Prof. dr. Omer Nakičević, *Uvod u hadiske znanosti*, III dopunjeno izdanje, Sarajevo 1997., str. 19.

– neka je Allahov blagoslov i mir s njim), jer ona važi samo u pisanju, ne i u čitanju.

a) Nastanak orijentalizma i orijentalnih studija

Začetke orijentalizma treba tražiti u prvim, negativnim dodirima između Zapada i muslimana koji su se desili za vrijeme krstaških ratova. Duhovne i vojne pobjede muslimana potakle su crkvene ljude da shvate da moraju biti intelektualno spremni razumjeti svoga neprijatelja kako bi odbranili vlastito vjerovanje.³ Islam je u to vrijeme, i kulturno i civilizacijski, bio superiorniji od kršćanskog učenja. Petar Veliki, utjecajni opat iz Clunya u Francuskoj, instruirao je Roberta Kettonskog da načini prvi prijevod Kur'ana na latinski jezik, eksplicitno kazavši da je cilj tog projekta “pobijanje kur'anskog učenja.”⁴ Prijevod načinjen s takvim neprijateljskim motivima nije mogao biti vjeran originalu i pouzdan kao izvor informacija o islamu.

S obzirom na to da je izučavanje arapskog jezika i islama u početku bilo isključivo u prerogativi svećenstva, razumljivo je da su studije vezane za islam, njegove izvore, kulturu i naslijeđe ostale taoce antiislamskog duha i predrasuda. Međutim, evidentno je da su takve tendencije ostale i poslije križarskih ratova, kada se orijentalne studije više ne vezuju samo za svećenstvo i crkvene krugove.⁵

Motivi za studiranje arapskog jezika ostali su isti i u potonjim stoljećima. Zato nije nimalo čudno što su se orijentalisti, u većini slučajeva, otvoreno stavili u službu zapadnog imperijalističkog kolonijalizma. Orijentalisti su često bili u sprezi s kršćanskim misionarima, kolonizatorima kao i svjetskim cionističkim pokretom.⁶

Posljedica takvog odnosa jeste čudno izobličena slika islama koju susrećemo u orijentalističkoj literaturi Zapada. Takvo izobličenje nije ograničeno na određenu zemlju; možemo

³ Dr. Mustafa es-Sibai, *Orijentalizam i orijentalisti (za i protiv)*, prijevod Nezir Halilović, Zenica, 2003., u dijelu *Umjesto predgovora*, dr. hfz. Safvet Halilović, str. 5.

⁴ Ismail Ibrahim Navvab, *Orijentalne studije: pregled korijena*, Beharistan, časopis za kulturu, dvobroj, 5/6, zima/proljeće 2002., preveo Ahmet Alibašić, str. 124.

⁵ Op. cit., str. 125.

⁶ Dr. Ahmed Smajlović, *Falsafa el-istišrak ve ataruha fi el-adabi el-arabijji el-muasir*, Kairo, Dar eš-šuruk, str. 119.

ga naći i u Engleskoj i u Njemačkoj, u Americi, Rusiji, Francuskoj, u Italiji i Nizozemskoj, ukratko, gdje god zapadni orijentalist usmjeri svoju pažnju na islam. Izgleda da su zagolicani osjećajem zlobnog zadovoljstva kad god im se pruži prilika, realna ili zamišljena, za neprijateljski kriticizam. A pošto takvi orijentalisti nisu posebna kategorija, nego samo eksponenti svoje civilizacije i svog društvenog okruženja, nužno moramo doći do zaključka da je zapadnjački duh u cjelini, iz ovog ili onog razloga, ispunjen predrasudama protiv islama i muslimana.”⁷

b) Odnos orijentalista prema hadisu

Izučavanje hadisa od orijentalista u početku nije bilo odvojeno, već su se bili skoncentrisali na ostale oblasti: akaid, Kur'an, siru i povijest.⁸ Krajem XVII stoljeća De Herbelot (u. 1695.), francuski orijentalista, piše o hadisu. Siže njegova mišljenja o hadisima koji se nalaze u devet hadiskih zbirki jeste da su većinom uzeti iz Talmuda.⁹ U XVIII stoljeću orijentalisti prave podjelu islamskih znanosti, i posebnu pažnju posvećuju hadisu. Krajem stoljeća posebno su se isticali orijentalisti: Caetani (1869.-1926.), Muir (u. 1905.) i Šprenger (u. 1893.) Oni su pridavali veliku pažnju povijesti sunneta¹⁰ nastojeći da ubace sumnju u autentičnost hadisa. Orientalista koji je uložio najviše kako bi unio sumnju u hadis jeste Ignaz Goldziher.¹¹ On je imao veći utjecaj na polju izučavanja islamskih znanosti od ostalih orijentalista. Njegova knjiga *Muhammedanische Studien* postala je u krugovima orijentalista “svetom knjigom” koja je bila nezaobilazna prilikom izučavanja islamske kulture

⁷ Muhammad Asad, *Islam na raspuću*, El-Kalem, Sarajevo, 2002., preveo Hilmo Ćerimović, str. 41-42.

⁸ Akram Diya al-'Omari, *Mawqif al-istišraq min as-sunna wa-s-sira an-nabawijja*, Časopis Univerziteta Katar: Markaz buhut as-sunna wa-s-sira, br. VII, 1994./95., str. 70.

⁹ Op.cit., str. 70.

¹⁰ Sunnet označava vjerovjesnikov, s.a.v.s., postupak i način njegova vladanja. Sunnet nekad označava i cjelokupne njegove hadise, pa se npr. kaže: “Prvi je vjerski izvor Kur'an, a drugi sunnet.” (h. Mehmed Handžić, *Uvod u tefsirsku i hadisku nauku*, op. cit., str. 66-67)

¹¹ Ignaz Goldziher (1850.-1921.) jeste mađarski orijentalist jevrejskog porijekla poznat po otvorenom neprijateljstvu i netrpeljivosti prema islamu, kao i vrlo opasnim pisanjima o islamu. Jedan je od urednika *The Encyclopedia of Islam*. (dr. Mustafa es-Sibai, *Orijentalizam i orijentalisti (za i protiv)*, op. cit., str. 91)

i civilizacije.¹² Šezdeset godina kasnije pisanja će značajno pre-raditi i dopuniti Joseph Schacht.¹³ Više od deset godina on je istraživao hadise u djelima islamskog prava, fikha. Kao rezultat tog istraživanja nastala je knjiga *The Origins of Muhammadan Jurisprudence* (Teorija islamskog prava). On smatra da nema nijednog autentičnog hadisa koji bi se odnosio na islamsko pravo, fikh. Ova knjiga postaje “drugom svetom knjigom” za orijentaliste. Schacht je premašio svoga prethodnika Goldzihera, koji je nastojao unijeti sumnju u autentičnost hadisa jer Schacht razvija teoriju da “sigurno” ne postoje autentični hadisi. Ova knjiga ostavila je velikog traga u naučnim krugovima Zapada kad je riječ o izučavanju islamske kulture i civilizacije. Za nju prof. Gibb¹⁴ veli: “Ona će u budućnosti postati temeljem za sve studije islamske kulture i civilizacije i islamskog prava, u najmanju ruku, na Zapadu.”¹⁵

Analizom učenja savremenih orijentalista dolazimo do zaključka da su shvatili da hadis čini dio cjeline islamskog učenja, a islam je sistem života koji vrijedi za sva vremena i na svakom mjestu. Oni nastoje iznaći načina da sruše taj sistem i smatraju da je najlakši način ubacivanje sumnje u autentičnost hadisa. To je bila logika koju je slijedio Goldziher, i nakon njega Schacht. Hadise koje nisu uspjeli “osumnjičiti” poredili bi s kur’anskim tekstom. Ako ne postoji propis u Kur’anu koji se spominje u hadisu, onda nije obaveza postupati po njemu.¹⁶ Ukoliko bi uspjeli narušiti autoritet hadisa, prirodno je da bi narušili i autoritet Kur’ana jer se njegovo razumijevanje bazira na hadisu. Neprijatelji islama nastoje srušiti autoritet autentičnosti hadisa kako bi, nakon toga, umanjili ulogu Kur’ana. I’džaz,

¹² Muhammad Bahauddin, *Al-Mustašriqun wa al-hadit an-nabawi*, Dar an-nafais, Amman, 1999., str. 19.

¹³ Joseph Schacht (u. 1969.) njemački je orijentalist jevrejskog porijekla. Netolerantan je prema islamu i muslimanima. Autor je brojnih djela iz islamskog prava (fikha) i njegove teorije (*usulu-l-fikha*). Jedan je od urednika *Encyclopedia of Islam* i *Encyclopedia of Social Sciences*. Njegovo najpoznatije djelo jeste *Teorija islamskog prava*. (dr. Mustafa es-Sibai, *Orijentalizam i orijentalisti (za i protiv)*, op. cit., str. 99)

¹⁴ Gibb je jedan od najvećih i najpoznatijih engleskih orijentalista u savremenom dobu. Profesor je arapskih i islamskih studija na Univerzitetu Harvard u Americi. Jedan je od glavnih urednika i izdavača višetomnog djela *The Encyklopaedia of Islam*. (dr. Mustafa es-Sibai, *Orijentalizam i orijentalisti (za i protiv)*, op. cit., str. 90)

¹⁵ Muhammad Bahauddin, op. cit., str. 21.

¹⁶ Muhammad Bahauddin, op. cit., str. 23.

nadnaravnost Kur'ana, jeste između ostalog, i u tome da se propisi u njemu spominju načelno, a da su detaljno, prema potrebi, objašnjeni u hadisima Poslanika, s.a.v.s.¹⁷

c) Odnos orijentalista prema pisanju hadisa

Prva osporavanja klasične teorije o autentičnosti hadisa, generalno, i njegovog pisanja posebno su počela s Alojzom Šprengerom, da bi bila nastavljena sa sir Wiliamom Murom i, na koncu, kulminirala u pisanju Ignaza Goldzihera o ovoj temi. Šprenger tvrdi da je hadis prvi put registrovao Ibn Šihab ez-Zuhri u drugom stoljeću po Hidžri po naredbi emevijskog halife Omera b. Abdu-l-Aziza.¹⁸ Slično njemu, Muir prihvata predanje koje prenosi imam Malik b. Enes¹⁹, a koje kaže da je Zuhri bio prvi koji je pisao hadis, i odatle negira bilo kakav oblik registriranja hadisa prije polovine drugog stoljeća po Hidžri. Paralelno s Murom, ovu je ideju razradio i Goldziher posvetivši ovom pitanju čitavu jednu sekciju u svome djelu *Muhammedanische Studien*. Iako je Goldziher u jednom trenutku obznanio da su ashabi pisali hadis Božijeg Poslanika, s.a.v.s., njegov konačni zaključak u ovoj studiji, mada sofisticiraniji i opasniji od izjava sir Williama Muira, prilično je sličan. U nekoj skraćenoj formi on glasi: muslimani su hadis počeli bilježiti tek u drugom stoljeću po Hidžri, što je bilo njihovo posljednje sredstvo da sačuvaju tradiciju Božijeg Poslanika, s.a.v.s., nakon što su priznali slabost i nemogućnost memorisanja i vjerodostojnost njenog prenošenja. Međutim, kada su počeli pisati hadis, umjesto da bilježe njegove doslovne i autentične izjave, oni su u usta Poslanika, s.a.v.s., stavljali riječi koje potvrđuju ispravnost njihovih lokalnih vjerovanja i običaja.²⁰ Prema tome, kazat će neki savremeni orijentalisti, ono što zbirke hadisa danas sadrže jeste samo “odraz tendencija

¹⁷ Op. cit., str. 23.

¹⁸ Muhammad Bahauddin, op. cit., str. 34. Omer b. Abdu-l-Aziz (61.-101. godine po Hidžri), sin je Abdu-l-Aziza b. Mervana i praunuk Omera b. el-Hattaba, r.a. Halifa je bio dvije godine i pet mjeseci. (Ibn Sa'd, *Tabekat*, tom V, str. 408.)

¹⁹ Imam Malik (93.-179. po Hidžri) jedan je od četverice velikih imama i glavni predstavnik malikijske pravne škole. U hadiskoj nauci poznat je po svome djelu *Muvetta'*. (Prof. dr. Omer Nakičević, op. cit., str. 158.)

²⁰ Muhammad Bahauddin, op. cit., str. 34.

koje su postojale u muslimanskoj zajednici tokom zrelijih perioda njenog razvoja”, a ne Poslanikove, s.a.v.s., stvarne riječi. Schacht, na koncu, prihvatajući posljednju Goldziherovu pretpostavku istinitom i pozivajući se na nju kao na neku vrstu neoborivog argumenta, u tom pogledu ide još dalje, te kaže da je i naprijed spomenuto predanje od Malika b. Enesa neistinito. Zbog toga bi, prema njemu, vrijeme prvog pisanja hadisa trebalo pomjeriti još kasnije. Bilo kako bilo, sakupljanje i pisanje hadisa u prvoj polovini drugog stoljeća po Hidžri, mišljenja je Schacht, samo je bila maska za izmišljanje hadisa koji bi opravdali zakonodavne običaje i tradiciju tadašnjeg arapskog društva.²¹

Interesantno je primijetiti da je i jedan broj savremenih muslimanskih učenjaka doskora prihvatao mišljenje da je hadis prvi put počeo pisati Ez-Zuhri u drugom stoljeću po Hidžri. Ovo stajalište su posebno promovirali *Ehlu-l-Kur'an* kao argument u korist njihovih tvrdnji da izvore islamskog prava treba svesti samo na Kur'an, jer je pisanje hadisa počelo tek 100 godina nakon smrti Božijeg Poslanika, s.a.v.s.²²

d) Konkretan primjer pokušaja opovrgavanja hadisa i odgovor

Ebu Hurejra, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: “*U Džennetu ima drvo pod čijim će hladom konjanik jahati sto godina (i neće ga preći).*”²³

Ebu Rejja za ovaj hadis kaže: “Ovo je primjer hadisa koje prenosi Ebu Hurejra, a koji su israilijjati.”²⁴ Ebu Rejja smatra ovo predanje Ebu Hurejre, r.a., neistinitim i smatra ga israilijjatom, ali s kakvim argumentom? Ako je zbog toga što ga prenosi Ebu Hurejra, r.a., njega prenose i Sehl b. Sa'd i Ebu Seid. Ako je zbog toga što se spominje ogromno drvo, zašto se čudi postojanju nečega takvog u Džennetu, koji je “*...prostran koliko su nebo i Zemlja prostrani, i pripremljen za one koji u Allaha*

²¹ Op. cit., str. 80-81.

²² Op. cit., str. 67-70.

²³ Buhari, *Kitab bad al-kalq*, tom VI, str. 286.

²⁴ Mohammad Tahir Hakim, *As-Sunna fi muwagaha al-abatil*, Rabita al-alam al-islami, II god., 1402. god. po H., str. 138.

*i poslanike Njegove vjeruju.*²⁵ Ako je razlog opovrgavanja ovog hadisa to što će konjanik ići hladom sto godina, postavlja se pitanje: “Zar Džennet ne spada u nevidljivi svijet?” Allahov Poslanik, s.a.v.s., je za njega rekao: “*U njemu je ono što oko nije vidjelo, ni uho čulo niti je čovjeku na um palo.*” (Buhari) Što se čuditi tome i pokušavati to opovrgnuti? To je samo radi smutnje i skretanja s Pravog puta.²⁶ Da li oni žele negirati sve što nisu u stanju spoznati svojim umom? Onda bi trebali zaniijekati mnoga naučna dostignuća za koja čujemo, ali ih nismo u stanju vidjeti, ili ih vidimo, ali ih nismo u stanju shvatiti. Mnoga dostignuća razum nije u stanju shvatiti. Naučnici govore o izuzetnoj veličini Sunca u poređenju sa Zemljom, da je mnogo veće od nje. Sunce je jedna od milijardi zvijezda. Zar nas naučnici ne obavještavaju da ima zvijezda u svemiru od kojih svjetlost do Zemlje putuje milionima svjetlosnih godina? Da li razum može shvatiti ova naučna dostignuća? Čudno je kako Ebu Rejja prihvata da naučnici mogu znati veličinu svemira a ne prihvata ono što je rekao Allahov Poslanik, s.a.v.s., koji je dobijao Objavu s neba, koji svoje znanje crpi iz Allahova znanja, Koji je stvorio svemir – i on kaže da je u Džennetu drvo pod čijim će hladom konjanik ići sto godina.²⁷

e) Koji su razlozi ovakvog odnosa orijentalista prema hadisu

Islamski učenjaci hadisa pokušali su otkriti uzroke negativnih stavova orijentalista prema hadisu. Prema nekim zapažanjima islamskih mislilaca, ti se uzroci mogu svesti na sljedeće:

1 – loše mišljenje i pogrešno poimanje svega što je vezano za islam;

2 – loše mišljenje o muslimanima, njihovim učenjacima i istaknutim ličnostima;

3 – predstavljanje islamskog društva, tokom minulih stoljeća, posebno prvog stoljeća po Hidžri, pocijepanim društvom;

4 – predstavljanje islamske civilizacije pogrešno i neobjektivno, omalovažavajući sve što je vrijedno u njoj;

²⁵ Al-Hadid, 21.

²⁶ Muhammad Tahir Hakim, *As-Sunna fi muwagaha al-abatil*, op. cit., str. 139.

²⁷ Op. cit., str. 140.

5 – nepoznavanje islamskog društva i davanje suda o njemu kroz moral i običaje sredine u kojoj sam pisac živi;

6 – intepretiranje tekstova osnovnih izvora proizvoljno i nenaučno, kao i uzimanje za pravo da se dio teksta proizvoljno prihvati ili odbaci;

7 – izmjena teksta namjerno i ciljano, kao i pogrešno razumijevanje određenih izraza kada nemaju mogućnosti izmijeniti tekst;

8 – zloupotreba izvora iz kojih prenose predanje, tako da, npr., iz književnosti prenose nešto na osnovu čega sude o povijesti hadisa, iz povijesti sude o povijesti fikha i sl.²⁸

Generalno, većina orijentalista negira da je Muhammed, s.a.v.s., Božiji poslanik i da je dobijao Objavu od Uzvišenog Allaha.²⁹ Po njima, hadis predstavlja djelo prve tri generacije muslimana. U suštini, njihov problem leži u svojevrsnom psihičkom kompleksu, tj. iz nespremnosti da povjeruju u poslanstvo Muhammeda, s.a.v.s., emaniraju se sve njihove izmišljotine.³⁰

f) Doprinos orijentalizma izučavanju hadisa

Potrebno je istaći da su orijentalisti, uprkos svim predrasudama koje su imali i koje još imaju prema islamu i muslimanima, imali i određene zasluge na planu proučavanja islama, njegovih izvora, kulture i povijesti. Ovim se prvenstveno misli na to da su orijentalisti obradili i objavili rukopise vrlo značajnih djela, od kojih se neka s pravom ubrajaju u primarne izvore islama. Ta djela objavljivana su na arapskom i nekim drugim jezicima – i to po najvišim naučnim standardima. Ovaj naporni, skupi i nemjerljivo vrijedan posao poduziman je u vremenu kada se do rukopisa dolazilo uz velike muke i bez pomoći elektronske tehnike.

Takav primjer jeste izvanredan projekat koji su započeli i završili evropski orijentalisti iz oblasti hadisa *Indeks Poslanikovih hadisa (Al-Mu‘gam al-mufahras fi alfaz al-hadit)*. Taj projekat započeo je orijentalista Arent J. Wensink, i on je

²⁸ Dr. Mustafa as-Siba'i, *As-Sunna wa makanatuha fi at-tašri'i al-islamijji*, al-Maktab al-Islami, Bejrut, 1985., str. 188-189.

²⁹ Dr. Mustafa es-Sibai, *Orijentalizam i orijentalisti (za i protiv)*, op. cit., str. 71.

³⁰ Op. cit., str. 74.

trajao punih pedeset godina. Prvi tom ovog enciklopedijskog djela izišao je iz štampe 1936. godine u Leidenu, a posljednji, osmi tom, pojavio se tek 1987. godine, dakle, pola stoljeća kasnije.³¹ Sve to vrijeme orijentalisti iz više evropskih zemalja permanentno su radili na tom velikom projektu koji, uistinu, ima ogromnu vrijednost. U tom su djelu abecednim redom poredane riječi (*alfaz*) Poslanikovih, s.a.v.s., hadisa koji se nalaze u devet poznatih hadiskih zbirki (*El-Kutub et-tis'a*), a to su: dva *Sahiha* (Buharijev i Muslimov), četiri *Sunena* (Tirmizi, Ebu Davud, Nesai i Ibn Madža), dva *Musneda* (Ahmed ibn Hanbel i Darimi), i *Muvetta* Malika ibn Enesa. Istina, islamski učenjaci i ranije su imali određene indekse i metode za pronalaženje hadisa u takozvanim *kutubu-l-atraf*, ali projekat koji su realizovali evropski orijentalisti predstavlja novi pristup koji je, možda, lakši za pronalaženje hadisa, iako ovaj *Indeks* u sebi sadrži neke manjkavosti koje su poznate onima koji su ga koristili u svom naučno-istraživačkom radu. Riječ je o brojnim pojmovima hadisa koji se prenose u devet poznatih zbirki (*El-Kutubu-t-tis'a*), ali ih nema u navedenom *Indeksu*. Istraživač ne može s potpunom sigurnošću tvrditi da određeni hadisi nisu preneseni u tim zbirkama ukoliko bi se oslanjao u pronalaženju hadisa isključivo na to orijentalističko djelo. To, za razliku od klasičnih djela (*kutub el-atraf*), čiji su autori muslimani, a koja služe za pronalaženje hadisa (*tahridž el-hadis*), u kojima su počeci ili dijelovi hadisa koji se nalaze u navedenim zbirkama u cijelosti poredani abecednim redom, što je daleko sigurnije. *Indeks* koji su sačinili orijentalisti praktičniji je i lakši za upotrebu s obzirom da je njegov format daleko manji.

Zaključak

Interes orijentalista prema hadisu u odnosu na razvoj hadiskih naučnih disciplina u islamskom svijetu dolazi mnogo kasnije. Preovladava mišljenje da je prvi ozbiljniji pristup izučavanju hadisa bio od orijentaliste Jevreja po imenu Goldziher, koji je nastojao razviti teoriju sumnje u autentičnost hadisa.

³¹ Dr. Mustafa es-Sibai, *Orijentalizam i orijentalisti (za i protiv)*, op. cit., str. 22.

Nakon njega dolazi Schacht, koji ide još dalje i razvija teoriju da ne postoji niti jedan autentičan hadis, pogotovo u domenu islamskog prava, fikha. Ostali orijentalisti razvijaju svoje studije na bazi njihovih teorija bez nekih većih pomaka.

Pouzdanost se zna da su mnogi hadisi zabilježeni u doba Poslanika, s.a.v.s., po njegovoj naredbi i dozvoli. Isto tako, hadis je zapisivan u doba ashaba i tabiina, i nema mjesta tvrdnjama koje dolaze od orijentalista koji to opovrgavaju tvrdeći da je hadis zapisivan tek u drugom i trećem stoljeću po poslanstvu. Želja orijentalista bila je da oslabe pouzdanost u vjerodostojnost hadisa tvrdnjom da su hadisi u početku samo usmeno prenošeni i pamćeni. Druga optužba od njih jeste da je veliki broj hadisa izmišljen od sabirača, i da su pisali samo ono što im se sviđalo i što se poklapalo s njihovim ciljevima.

Želja neprijatelja islama da obore autoritet izvora Šerijata, a time i islamskog učenja u cjelini, odrazila se kroz pristrasan pristup orijentalista, koji su, kako smo vidjeli, bili Jevreji, kršćanski svećenici, ili pak službenici kolonizatorskih režima. Iako izuzeci doista postoje, generalno ponašanje orijentalista naspram islama obično je okarakterisano optužbama i antagonizmom.

Hadis, kao drugi izvor Šerijata, predmetom je pažnje orijentalista gotovo dvije stotine godina. Antagonizam i agresivne optužbe prevladavaju njihovim diskursom. Muslimanski učenjaci, na drugoj strani, traže najuvjerljivije argumente i dokaze da takve optužbe opovrgnu. Naučna rasprava i dalje traje.